

## ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ФОЛЬКЛОРУ В ПРАЦЯХ В.ГНАТЮКА

*Володимир БУРЯК (Дніпропетровськ)*

### ФОЛЬКЛОР ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-СВІДОМІСНА СИСТЕМА В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В.М. ГНАТЮКА

Еволюція фольклорної науки у розробці концептуальних засад вивчення народної спадщини як світоглядної та творчої системи відбиття життя багато в чому завдячує видатному українському фольклористу В.М.Гнатюку. Він глибоко розумів значення народної пам'яті у контексті етногенезу: "Доки народ живе, доти його життя мусить мати конкретні форми на зверха, які мусять об'являтися між іншим і в його народній поезії. Цікавитий загин народної поезії означав би й загин народа"[4, 86]. Вчений акцентує на безперервному процесі функціонування народної пам'яті. Тобто фактично мовиться про існування системи зникнення і оновлення фольклорних текстів як інформаційного базису свідомості. У контексті термінологічного та поняттєвого апарату своєї епохи В.М.Гнатюк говорить і про базову міфологічність фольклорної свідомості, про своєрідну "поетичну логіку" або свідомість умовної реальності.

У перших спробах визначення міфогенезису вчений точно відчуває пам'яттєву етапність і свідомісно-концептуальні "перетворення" архетипів несвідомого, які передаються з покоління в покоління: "...міфологія одної епохи перемінюється в поезію дальшої епохи, а поезія в казки ще дальшої" [4, 207]. Фактично мовиться про розподіл міфологічного пласту свідомості на художній та логічний (фольклорний та науковий), про зникнення чуттєвої однозначності при сприйнятті колишньої міфологічної інформації і посилення логічного, раціонального начала, а отже, йдеться про виділення свідомості людини як ідентифікованої моделі, відстороненого, суб'єктивізованого погляду на світ.

"Поетична логіка", або умовна реальність відображення факту (міфологічне мислення) базується на чуттєвій вірі в реальність створених фантазією образів. «Робота» фантазії як основного фактору свідомісного відображення ґрунтується на аналогії, порівнянні. Вся система порівняльності міфологічного мислення і є суперсистемою щодо виражально-зображальних мікросистем (наприклад, метафора – одна з найменших підсистем

порівняльності). Разом системи макро- і мікрорівня створюють систему людська свідомість. Оскільки ми говоримо про постіку (структуру) міфологічної свідомості саме у контексті комунікативно-образної функції, то слід зауважити, що система «почуттєвого» відбиття свідомістю інформації (на неусвідомленому рівні — мислення архетипне) не виключає факт (сигнал) для суб'єкта (людини) мікросвідомості як такий, що не має документальної (реально інформаційної) основи. Комунікативність міфопоетики полягає в тому, що інформація (факт), оскільки вона сприймається як даність, на неусвідомленому рівні віднаходить свій емоційний дубль, що є їй не спроекційованим уявою (втрачає деталі, фактурні контури під час «трансляції», переходу від джерела до приймача), але внутрішня (чуттєва) субстанція доходить до приймача (того, хто сприймає). Оскільки емоційне ядро факту лишається природним (незмінним), то ми цей факт і називаємо умовно реальним.

У міфологічному мисленні більшість фактів (інформацій) мають магічне значення (чуттєво-беззастережне сприйняття), вони несуть у собі магічну інформаційність (умовно реальне відображення факту). Хоча саме на рівні міфомислення рух свідомості «працює» переважно в режимі відбиття, а не відображення, хоч це, на перший погляд, синонімічні поняття. Але відбиття все ж акцентує на механічному засвоєнні (підсвідомому) інформації, а відображення акцентує на мислимому процесі свідомості (схема: відбиття факту - обробка факту свідомістю - «повернення» факту на суб'єктивізованому рівні сприйняття). Оскільки у міфологічному мисленні майже весь деталевий фон має магічний підтекст, то він водночас є передінформаційною свідомісною основою, яка «вмикається» в дію через емоційну проєкцію (відповідник) і створює умовно реальний фон дії (дійства). У комунікативному (трансляційному) плані міфосвідомість має екстравертні риси, оскільки інформаційна свідомість індивідуальності пов'язана з ближніми і дальніми умовно реальними (чуттєво-енергетичними) системами. У цей ряд можна ставити системи сім'я, народ, етнос, країна, світ, космос. Основний принцип системності - це сукупність елементів, що утворюють певну цілісність. Системність як категорія має зв'язок з категоріями цілісність, елемент, підсистема, зв'язок, відношення, структура та ін. Це одне поняття системності - нерозривність з середовищем, у взаємодії з яким система функціонує, знаходить свою цілісність. Кожен елемент системи елементом системи вищого порядку, має елементи, які можуть виступати як системи нижчого порядку. Морфологія

системності — ієрархічність, багаторівневність. Еволюція процесів системності передбачає процеси передавання інформації, а також керування. Поведінка складних систем підкорена досягненню певної мети, а тому, в процесі функціонування вони здатні змінювати свою структуру. Системність фольклорного мислення — це відбиття (відображення) у народній свідомості сукупності архетипів усіх рівнів (міфологічних, фольклорних, історичних, етичних, естетичних, мовних, образних і т. д.). Створення єдиної художньої свідомості народу (системи), виражає його менталітет на рівні «трансляції» (виконання) фольклорного твору в усіх його етнічних, психологічних та соціальних особливостях [2,35].

За К.Юнгом, архетипи — «успадкована психічна структура, що утримує в собі душевну енергію поколінь, сформовану у процесі філогенезу людства» [5, 283]. Вчений визнає і психологію художнього твору (системи), формулюючи її як творчий модуль (головний концепт художньої свідомості), як «прабачення», «п्राпереживання», незайману суть, що віддалена на велику відстань від особистого пласту художника, його самосвідомості. К.Г.Юнг визначає характер цієї творчої енергії як імперсональний (енергія сім'ї, нації). Архетипи становлять основний зміст такої енергії, саме вони створюють своєрідний інформаційно-творчий горизонт системи образний світ людини. Синкретизм первіснолюдського буття не розділяє біоенергетичного, образного, побутового (етнічного) як окремі функціональні моменти мислимого буття. Синкретизм як тип мислення — це надінформаційна система, з якої виділяються елементи нових систем. Розподіл функції (мотивація і трактування інформаційних джерел) відбудеться на капілярному рівні свідомості, але спочатку міфологічне мислення розділиться на художнє і логічне. Мінісистемність стане ознакою вираження архетипу як соціально-художнього коду образної свідомості народу. Архетип за функцією розділиться на психічний (душевна енергія) та образний (асоціація, образ) архетип. Образний архетип є емоційним відбитком знаку чи деталі, інформації за допомогою первинних художніх тропів: пар протиставлення, граматичних, постійних, художніх епітетів, простих метафор. Поняття "художній (фольклорний) архетип" дещо спрощує первинний зміст юнгівського розуміння архетипу як імперсональної енергії сім'ї, нації, як інформаційної системи душевних станів, що мають напівобразні ознаки. Але оскільки синкретична модель міфосистема розпадається на деталізовані інформаційні підсистеми, то ми виділяємо в понятті «оновлений архетип» такі рівні: архетипи етнічні, історичні, психологічні, етнічні,

мовні, естетичні та ін. Художній архетип як нова система вже не несе в собі стільки первинної психоенергії як міфологічний (юнгівський). Відбувся розрив між знаком і його значенням (осмисленням) [1, 31]. Знак не сприймається як щось незмінне, застигле (абстрактна інформація), що не підлягає аналізу відчуттів. Це українські образи-архетипи: зоря, місяць, сонце, гора (перший свідомісний горизонт). Другий свідомісний горизонт: калина, явір, верба та ін. Архетипи першого інформаційного свідомісного горизонту мають психічну образну наповненість, бо за давністю сягають індоєвропейського свідомісного пласта. Архетипи другого горизонту виконують лише образну функцію. Присутній у них малічний план (у баладах перетворення дівчини у дерево), хоч і частково психічно навантажений, але не виходить з художнього контексту (психоенергетична домінанта, як у обрядовому фольклорі). Виявлення «юнгівських» ознак архетипу допомагає усвідомити архетипний горизонт свідомості як інформаційне праджерело або мікросистему фольклорної свідомості (твору) — початковий знак пам'яті. Макросистема — це горизонт свідомості, здатний до процесів інформації і керування, це наявність багаторівневості й ієрархічності. Такими системами є фольклорна пам'ять, фольклорний твір, фольклорне етносередовище.

Архетипна (міфологічна) свідомість дала початок ще двом видам інтерпретації факту — реальному (публіцистичне та наукове мислення) і відображеному (художня творчість). У цьому триарусному інформаційно-свідомісному контексті (інформаційно-художня свідомість) почали вирізьблятися інформаційні свідомісні системи-особистості вищого рівня — модулі. Але ці суперсистеми чітко “керувались” архетипною зоною пам'яті (виявлення певного типу системності на менталітетному рівні). Щодо рівня інтерпретації факту в умовно реальному горизонті (міфологічне мислення), то тут модульність виявляється як колективноавторський феномен, а на горизонті реальному і відображеному (пізніші форми відображення інформації і складніша система вираження) модульність фіксується на рівні модуль-людина (модуль-особистість). Модуль-особистість сама стає фактом історії, розгорнутою системною інформацією, що представляє свідомість нації на певному рівні її функціонування. Вирізьбившись з багаторівневого свідомісного рівня інтерпретації дійсності (інтерпретації факту) як суперсвідомість, як “погляд над поглядами”, модуль-особистість і надалі програмує інтелектуальну свідомісну піраміду етносу. Інформаційний інтелектуалізм модуль-особистості залежить не лише від її світогляду, а й від “сюжету життя” на рівні реалізації власних концепцій, від генетично

закладених кодів інформації етносу. У фольклорному мисленні виокремленими модуль-особистостями були кобзарі як авторські індивідуальності, здатні високо суб'єктивізовано за законами свого жанру викласти систему навколишнього життя. Для всіх видів свідомості архетипна інформація є базовою на загальноінформаційному рівні і на рівні сугестивно-ментального вираження. На рівні реального мислення (публіцистичне, наукове мислення) втрата архетипної бази виявляється одразу. Найгірше, що ця втрата відбивається не лише на загальному модульному рівні нації, а відповідно, послаблюється модульна свідомісна інтенсивність особистостей-модулів (інформаційних модулів). Все починається з умовно реального свідомісного пласту (міфологічна інформаційна свідомість), бо йдеться про втрату пам'ятево-емоційного пласту свідомості (енергетично-сугестивного). А це — і підсвідома реакція на природу, рухи, шуми, на зміну пір року, ландшафту, на геоінформаційний простір. Тобто відбувається інформаційно-сугестивне "ламання" постійного архетипу середовища на психічному, історичному рівнях буття людини і виникає дисгармонія особистості з середовищем.

Сучасні дослідження умовно реального рівня свідомості етносу (міфомислення) свідчать, що образний генофонд ще почасти фіксує елементи міфологічного мислення. Зокрема, в образній конструкції фольклору простежуються залишки концепції світового дерева, що уособлювало цілісний, універсальний погляд на світ давніх слов'ян. Елементи цієї міфоконцепції фіксуються в українському фольклорі вже не як цілі залишки системи або її ланцюги, а лише як структурне тло для більш ускладненого соціально-художнього відображення світу, де, як правило, використовуються головні пари протиставлення (перші інформаційні паралелі), які визначають буттєві, просторові, часові, соціальні та інші характеристики [3, 13]. Скажімо, народна пісня використовує образ світового дерева як елемент національної художньої свідомості. Фольклор чітко фіксує залишки уяви про триєдину вертикальну структуру світу (первинна інформаційна філософія). Серед міфосимволів найбільш широко представлені головні пари протиставлення: щастя-нещастя, життя-смерть, суша-море, вогонь-вода. Але на рівні конкретного народного твору, за винятком лише обрядового пласту, та й то лише у пам'ятках, прочитання цілісної концепції світового дерева неможливе не лише за віддаленістю часового, історичного плану, а й за самою специфікою народного поетичного мислення, що, переплавляючи міфологічну, історичну, образну інформацію, створює нові, оригінальні моделі не лише на рівні образу, а й на рівні осмислення світу в

цілому. Нові, оригінальні інформаційно-художні моделі мислення народ створює системно лише за сприятливих умов існування, коли інформаційно-художня свідомість функціонує у повному історико-культурному контексті, необхідному для розвитку нації (модулів). На рівні форми вираження фольклорного концентрату (тексту і всього, що його супроводжує: рух, спів, танець, міміка, дихання, колір, етнооточення) важливою системою авторської (модульної) інтерпретації є форма вираження фольклорного матеріалу, який має свою певну функцію – як магічну, так і інформаційну. Скажімо, обрядовий фольклор (обрядовий горизонт інформації фольклорної свідомості) має своє функціональне (життєве) призначення. Він виражає прагнення свідомості індивідуумів за допомогою магічних дій домогтися доброго вражаю, мати міцне здоров'я, отримати добрий приклад худоби. Наприклад, колядки і щедрівки за формою – це поетичне величання і магічне пророкування майбутнього, це фантазія свідомості, скерована на покращення життя. Мікросистема цього обрядового горизонту свідомості – словесні, магічні знаки. За архітектонікою колядки мали заспів (коляда), поспів, та приспів. Щодо макросистеми обрядового інформаційного горизонту фольклорної свідомості, то тут виникає необхідність аналізувати такі поняття, як цілісність, елемент, підсистема, зв'язок, відношення, структура, передача інформації і керування, зміна структури, дифузія та ін.

Аналіз магічно-величальної обрядовості показує, що передусім свідомісна система охоплює всі горизонти архетипів, творить єдину художню свідомість народу і відображає його менталітет на рівні "трансляції" (виконання) фольклорного твору. Так невід'ємною рисою системи магічно-величальний обряд є зв'язок з середовищем. Це, зокрема, підтверджує цілісність інформаційної системи зимовий обряд: від рівня мікрогоризонт до рівня макрогоризонт (початкові свідомісні архетипи – етнічний та світовий космос). Аналіз систем етнокстер'єр, етноінтер'єр, архетипів етичної поведінки свідчить про ієрархічність, багаторівневість системи магічно-величальний обряд, про присутність процесів передачі інформації і керування від системи мікросвіт (зона найпервинніших архетипів людської свідомості) до системи макросвіт (космос – Бог). Велику роль тут відіграє хата господаря як система не лише інформаційних архетипів, а свідомісна система, що складається з горизонтів функціонування, яким людина надає магічного змісту ("енергетизує" їх) і залучає до систем мертвих, живих, тобто вводить свідомість сім'ї до систем рід живих і мертвих (великий рід). Цьому підпорядкована і система магічних дій господаря і членів його

сім'ї. Сутність системності найкраще ілюструє обряд колядування у його генезисі. Тут - і чіткість інформаційних параметрів, і представлення всіх сфер етнобуття (від етногоризонту дім до космогоризонту рай), все це створює глибокий сутєстивний підтекст на рівні системності сприйняття твору (дійства).

Магічно-величальна обрядовість (зимовий обряд) підтверджує, що інформаційна системність фольклорної свідомості — це фіксація народного сприйняття всіх архетипних зон у певній взаємозалежності, взаємопідпорядкованості і цілісності. Це дія вистави, яка розвивається в умовно реальному ключі. Це система-твір, що має чіткі ознаки концептуальності, де реальне дійство (сюжет) виражає магічну (умовну) інформаційність. Тобто можна говорити про початкову інтелектуальну інтерпретацію факту народною свідомістю. Умовно реальний виклад події майже виключає суб'єктивні акценти, і тому господар та інші виконавці дії ніби запрограмовані (перебувають у ритмі чуттєвої віри в реальність створених фантазією образів). Відповідно, емоційні відтінки майже відсутні. "Хтось" ніби керує процесом, водночас ніби розгортається магічна суперметафора-символ, дія, що функціонує і на рівні побутової (календарно-обрядової) і образно-магічної систем. Тобто як свідомісний "наджанр" зимовий обряд є системою, що об'єднує системи суспільства і художня свідомість народу, свідомість виконавця дії, бо синкретизм первісного людського буття не розділяє магічного, образного, побутового (етнічного) як окремі функціональні системи мислимого буття. Синкретизм інформаційного мислення - це надінформаційна система, з якої відділяються елементи нових систем.

Розподіл міфологічного мислення на художнє (фольклорне — як рання стадія) та логічне виокремить авторську індивідуальність як носія суб'єктивної інформації. Два організуючі процеси поєднуються у творчому мисленні — колективне та індивідуальне. Синкретичність фольклорного мислення надаватиме перевагу колективному не як остаточному феномену творчого процесу, а як підсумково узагальнюючому, що формує нові архетипно-менталітетні зони свідомості певного етносу. В.М.Гнатюк точно помітив творчу специфіку фольклорного творчого процесу, акцентуючи на генетичній єдності індивідуального й колективного начал у фольклорі. Процес «синхронізації» колективного й індивідуального і поступового виділення останнього залежав від рівня особистісної інтерпретації факту.

Аналіз еволюції форм і методів інтелектуальної образної комунікації у контексті трансформації (суб'єктивізації)

реалістичної основи факту свідчить про те, що людська свідомість не одразу виокремила інформацію (факт) як реальну (документальну) домінанту життя (інформаційна основа буття), хоч уявлення про світ і вибудовування законів про його сутність базувалися на аналогії, порівнянні саме фактологічної — буттєвої — основи. Для міфологічної свідомості раннього періоду рівень умовно реалістичної основи факту (умовно реального відображення факту) визначається від мінімальної до максимальної суб'єктивізації. Для середнього і пізнього періоду міфологічного мислення характерний поступовий рух свідомості до розгерметизації поетичного (умовного) джерела факту (поступове зникнення чуттєвої віри в реальність створених фантазією образів). Умовна реальність фактологічної основи коливається залежно від жанрової інтерпретації факту. Легенди, казки, на відміну від ранніх жанрових форм (трудові пісні, замовлення, обрядова поезія), вже виокремлюють факт з середнього рівня суб'єктивізації реалістичної основи. Скажімо, казка як жанр має в основі вигадані або фантастичні події, але ця фактологічна вигаданість — зовнішня, бо вигадане — це не що інше як типізоване, фактологічне, бо в ньому — відображення життя і поглядів людей від найдавніших часів, і тому це своєрідний напівзакодований факт. Щодо рівня умовної реалістичності відтворення факту та відображення реальної дійсності, то розвиток жанру "казка" у розвитку жанру ілюструє цю еволюцію інтенсифікацією реалістичної основи. Казки про тварин та героїчно-фантастичні казки — це вияв фактологічного уподібнення і передачі магічного. Магічна свідомісна функція полягає в максимальній суб'єктивізації факту, а фактологічна — в середній суб'єктивізації. Уже в побутових казках чітко виявляється фактологічна основа життя (персоніфіковані образи Долі, Горя, Щастя, Правди, Кривди), модульні (менталітетні) риси характеру (доброта, розум, кмітливість, ледарювання, егоїзм, скупість). У легенді фактологічна основа наочніша, це вже часто реальний переказ про події чи людські характери в певному історичному контексті (Олекса Довбуш, Максим Залізник, Устим Кармелюк). Елемент казковості, фантастичне тут виступає як стильова ознака (форма суб'єктивізації), а не домінантно-жанрова як у казці і тому якщо казка за фактологічною основою (рівнем її реалістичності) коливається від середньої до максимальної суб'єктивізації умовно реального факту, то легенда — від середньої суб'єктивізації умовно реального факту до мінімальної суб'єктивізації реального факту. Загадки, прислів'я, приказки належать до середнього або мінімального рівня суб'єктивізації відображеного свідомістю

умовно реального факту. У загадці метафоричне коло (метафорична паралель) ніби герметизує факт. Прислів'я і приказки в основі мають художнє узагальнення (типізований відображений факт), в якому передано досвід людської свідомості через метафоричну паралель. У основі анекдоту - цікавий життєвий факт. Несподіване і дотепне закінчення історії лише підкреслює (паралелізує з іншим фактом) вагомість ситуації чи її винятковість. Анекдот належить до рівня мінімальної або середньої суб'єктивізації реального факту. Умовна реальність як архетипний рівень інформації у жанрі анекдоту поступається реальній інформаційній фактурі.

Народні пісні фіксують яскраву картину рівня реалістичної основи у суб'єктивізації факту, де простежується свідомісний генезис суб'єктивної обробки інформації. Так, історичні пісні, де фактологічною основою є важливі історичні події, належать до рівня максимальної суб'єктивізації реального факту або мінімальної суб'єктивізації відображеного факту. Казково-фантастична, легендарно-історична, або героїчна інтерпретація факту властива баладі (середня або максимальна суб'єктивізація відображеного свідомістю факту). Хоч у ліричних піснях соціально-побутовий інформаційний фон зримий і різнобічний, але сильне настроєве начало теж ставить ці твори на рівень середньої та максимальної суб'єктивізації відображеного факту. Разом з історичними піснями найближче знаходиться до фактологічної основи дума, тому цей жанр належить до рівня максимальної суб'єктивізації реального факту або мінімальної суб'єктивізації відображеного факту.

Отже, фольклор ілюструє чіткий генезис реальності факту на рівні авторської (колективноавторської) суб'єктивізації, стверджуючи модифікацію фактологічної основи не через відірваність від реалістичності в подачі інформації, а, навпаки, через поглиблення в ній саме реалістичних моментів на рівні виокремленої суб'єктивізації факту, події, героя, явища.

У народній пісні можна чітко окреслити форми індивідуального самовираження сучасної фольклорної пам'яті, хоча їх і важко виокремити внаслідок злитості художніх форм пісні, злитості, яка втілює загальну естетичну сутність народної поезики. Можна говорити лише про те, що наявність народного естетичного ідеалу моделює в творчому процесі всю поезику вираження чуттів, принципи композиції та вислову, спільні для загальної співавторської інформаційно-естетичної системи (надіндивідуальна образна свідомість), але ми простежуємо і наявність суто виражального індивідуального пласта, що в найкращих зразках (цільна художня концентрація) підноситься

до авторського мислення і є перехідним етапом до індивідуальної авторської творчості. Естетичний аспект вираження народної пісні — це міра реалізації чуттєвою сферою душі художнього полотна пісні, це чуттєві критерії ставлення суб'єкта до об'єкта, людини до світу у системі інформаційних координат, що моделюють нову зображально-виражальну систему суб'єктивізоване реалістичне відображення факту. Ця система — своєрідна паралельна модель інформації, що має власну інформаційно-художню цінність саме в естетичному аспекті вираження факту. Естетичний аспект може згаснути, розчинитися, коли послаблюється загальна виражальна палітра пісні: збідненість епітетно-метафорного контексту, перевага граматичних метафор над ланцюговими, а звідси спрощеність смислового, емоційного сюжету (збіднення інформаційно-монтажної структури твору). Можна говорити про певну естетичну систему художніх засобів народного образного мислення, бо всі вони несуть у собі ті інформаційно-естетичні коди народної свідомості, коди-кліше, які вибудовують загальну народну естетичну концепцію колективного автора (інформаційно-художня свідомість народу). Ця народна естетична концепція вбирає в себе архетипну свідомісну інформацію (неусвідомлені факти) і є перехідною між умовно реальним вираженням факту та реальним. Ланцюгові метафори стверджують основний естетичний контекст, основну естетичну гармонію, яка в синкретичній структурі народного художнього твору забезпечує формування естетичного ідеалу. Ланцюгові метафори — це ланки інформаційно-художньої системи, монтаж, які створює відповідну чуттєво-інформаційну поліфонію (суб'єктивізацію факту). Образно-сюжетна “пульсація” виражальних засобів народної пісні — це не що інше, як вираження певного естетичного аспекту, певного естетичного погляду індивідуальної фольклорної свідомості, її реакція на реалізацію ідеалу, на його стосунок до дійсності, до інформаційних горизонтів буття. Естетичним критерієм реалізації ідеалу героя для пісень Придніпров'я майже всіх історичних періодів є драматичне. Саме воно визначає всю рухому (пульсаційну) систему самовираження індивідуальної свідомості, впливає на сюжетно-композиційну архітектоніку пісні й забезпечує високий рівень народнопсихологічного відтворення драматичного почуття. Визначення аспекту індивідуального самовираження сучасної фольклорної пам'яті розкриває широку картину художньо-естетичної гармонії народної свідомості, свідчить про її невичерпні формотворчі можливості.

Українська фольклорна свідомість, проішовши тривалий і

складний шлях формування, виробила неперевершені зразки народного свідомісного відображення інформації (життя), ніби цим пізніше ствердивши думку В.М.Гнатюка, що «... народу без поезії і без творчості нема, і тому кожний народ, від найкультурнішого до найпримітивнішого, заступлений у всесвітнім фольклорі» [4, 190].

### **Література:**

1. Буряк В.Д. Архетипологія К.Г. Юнга і системність фольклорного мислення // Национальная психология и духовные ценности народа. - Днепропетровськ, 1994
2. Буряк В.Д. Магічно-величальна обрядовість як інформаційна система фольклорної свідомості // Народознавчі аспекти фольклору, мови та літератури Придніпров'я. Збірник наукових праць -Дніпропетровськ, 1995
3. Буряк В.Д. Регіональні особливості творчого стану сучасної поетичної народної свідомості Придніпров'я і головні критерії збереження її образного генофонду // Фольклор і говори Наддніпрянщини. Збірник наукових праць - Дніпропетровськ, 1997
4. Гнатюк В. М. Вибрані статті про народну творчість -К.,1966.
5. Юнг К.Г. Об отношении аналитической психологии к поэтическому творчеству //Архетип и символ -М., 1991.

*Володимир СТУПІНСЬКИЙ (Тернопіль)*

### **КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В.ГНАТЮКА ОБРАЗУ ОПРИШКА В СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРИ**

З'явившись на світ останнього року ХІХ століття, праця В.Гнатюка [2], стала визначним явищем не тільки у фольклористиці, а й літературознавстві. Вона створена на засадах порівняльно-історичного методу: через встановлення подібностей, шляхів міграції